

Metodebeskrivelse for vidensnotat om skole-hjem-samarbejde

Vidensnotatet *Skole-hjem-samarbejde* er baseret på en vidensopsamling af international og skandinavisk litteratur om skole-hjem-samarbejde.

Dato
24.10.2017

Afgrænsning og undersøgelsesspørgsmål

Den afgrænsning og det undersøgelsesspørgsmål, der ligger til grund for vidensnotatet om skole-hjem-samarbejde, er formuleret i samarbejde mellem Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og STUK:

Ref.
ml

Side
1/6

Samarbejdet mellem skole og hjem har stor betydning for elevens læring og trivsel. De familieforhold og den familiekultur, barnet er del af, har betydning for elevens tilpasning, læring og trivsel i skolen. Det er derfor vigtigt at skabe et godt samarbejde og en god dialog mellem skolen og hjemmet. Der fokuseres i denne vidensopsamling på, hvordan samarbejdet mellem skole og hjem kan styrke elevernes læring og trivsel, og hvordan samarbejdet kan differentieres og tilpasses forældrenes forskellige behov og forudsætninger. Følgende undersøgelsesspørgsmål ligger til grund for vidensnotatet:

Hvordan ser det gode skole-hjem-samarbejde ud, når det styrker elevernes læring og tager højde for forældrenes forskellige forudsætninger?

Definitioner og begrebsmæssige afklaringer

Der er en stærk tradition for samarbejde mellem skole og hjem i den danske folkeskole. Samarbejdet er kendetegnet ved en række forskellige aktiviteter og samarbejdsflader. Thomas Nordahl skelner mellem tre forskellige typer af skole-hjem-samarbejde: det repræsentative samarbejde, det direkte samarbejde og det kontaktløse samarbejde (2008). I denne afgrænsning har vi især haft fokus på *det direkte samarbejde*, hvor forældrene har direkte kontakt eller dialog med skolen, herunder forældremøder, skole-hjem-samtaler, fælles aktiviteter og den løbende dialog mellem skole og hjem. Vi har i mindre grad haft fokus på det kontaktløse samarbejde, som handler om det, der sker i hjemmet, og som mere indirekte har betydning for skolen, fx forældrenes stimulering og daglige støtte af barnet. Vores fokus på det kontaktløse samarbejde har primært handlet om, hvordan skolerne arbejder med deres tilgang til familiens forudsætninger og muligheder. Det repræsentative samarbejde mellem skole og hjem, som fx skolebestyrelsens rolle eller rollen som kontaktforældre, har vi ikke i sig selv haft fokus på.

Begrebet *elevernes læring* forstås som både proces og produkt. Læring handler således om de processer, som eleverne igennem undervisningen får mulighed for at deltage i og således erfare og opbygge viden igennem. Læring handler også om elevernes udbytte – fagligt, socialt og metakognitivt (at lære at lære). Dermed dækker begrebet i denne sammenhæng både faglig læring og elevernes sociale udvikling og trivsel i skolen.

Søgeprocessen

Der er gennemført to separate søgeprocesser: én med det formål at identificere international viden og én med det formål at identificere skandinavisk viden. Igennem disse to processer blev der indsamlet både empirisk primærviden og såkaldt metaviden, dvs. udgivelser, der samler og syntetiserer en væsentlig mængde sekundær litteratur inden for et område. Her kan der fx være tale om systematiske reviews, systematiske forskningskortlægninger, systematiske litteraturreviews/systematisk deskresearch, metaanalyser e.l. De internationale søgninger har haft særligt fokus på at identificere metaviden. De skandinaviske søgninger har haft særligt fokus på at identificere praksisnær viden, der er mest muligt omsættelig i en dansk uddannelseskontekst. For vidensnotatet om skole-hjem-samarbejde gælder det, at enkeltstudier, der rummer kulturelt overførbare handleanvisninger og praksisnær viden, er inkluderet i både den internationale og den skandinaviske søgeproces.

Søgning er foretaget på baggrund af søgetermer, der er identificeret og konstrueret ud fra de begrebsmæssige afklaringer og afgrænsninger, der er foretaget for vidensnotatet. Søgetermerne er blevet kvalificeret af den nedsatte ekspertgruppe (se afsnit om ekspertgruppens rolle på side 5).

Side

2/6

Internationale udgivelser

Søgninger

Der er udelukkende søgt efter internationale udgivelser i den internationale database ERIC.

Afgrænsninger:

- Der er udelukkende søgt efter udgivelser publiceret på dansk, engelsk, norsk og svensk.
- Der er udelukkende søgt efter udgivelser publiceret i perioden januar 2007 – januar 2017.
- Der er søgt efter udgivelser, der omhandler sammenlignelige skolesystemer, dvs. skolesystemer i OECD- eller EU-lande.
- Der er udelukkende søgt efter studier, der omhandler grundskoleområdet.

Skandinaviske udgivelser

Databasesøgninger

De skandinaviske databasesøgninger er udført i følgende databaser:

- Oria (NO)
- Norart (NO)
- SwePub (SE)
- DIVA (SE)
- Forskningsdatabasen (DK)
- Netpunkt (DK).

Der er så vidt muligt anvendt ens søgestreng (med sproglige tilpasninger) i de forskellige databaser. Da skandinaviske databaser er langt mindre effektive at søge i og indekserer langt færre udgivelser end fx ERIC, har det været nødvendigt at foretage omfattende håndsøgninger.

Håndsøgninger

Skandinaviske håndsøgninger er blevet udført hos centrale vidensproducenter, herunder:

- Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning
- SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
- Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)
- Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning (KORA)
- Kunnskapssenter for utdanning
- Utdanningsforskning.no
- Nordic Institute for Studies in Innovation, Research and Education (NIFU)
- Velferdsforskningsinstituttet NOVA
- Nasjonalt organ for kvalitet i utdanninga (NOKUT)
- NordForsk
- Skolforskningsinstituttet
- Skolverket
- Skolporten
- Ifous.se (innovation, forskning och utveckling i skola och förskola).

Side

3/6

Afgrænsninger:

- Der er udelukkende søgt efter udgivelser publiceret på dansk, engelsk, norsk og svensk.
- Der er udelukkende søgt efter udgivelser publiceret i perioden efter 2007.

Screening, herunder kriterier for inklusion og eksklusion

Al litteratur er screenet på baggrund af de herunder anførte eksklusionskriterier.

Litteratur identificeret i søgningerne

Inklusion:

- Studiet undersøger, hvordan det gode skole-hjem-samarbejde ser ud, og/eller hvilken betydning skole-hjem-samarbejdet har for elevernes læring, og/eller hvordan der i skole-hjem-samarbejde tages højde for forældrenes forskellige forudsætninger.

Eksklusion:

- Forkert dokumenttype: Studiet redegør ikke for empirisk forskning. Følgende betragtes ikke som empirisk forskning: editorials, kommentarer, anmeldelser, policydokumenter, lærebøger, biografier, rent teoretiske udgivelser og conferencepapirer. Specialer, masteropgaver mv. ekskluderes.
- Forkert type studie (gælder de internationale studier): Studierne er ikke metalitteratur, dvs. udgivelser, der samler og syntetiserer en væsentlig mængde sekundær litteratur inden for et

område, fx systematiske reviews, systematiske forskningskortlægninger, systematiske litteraturreviews/systematisk deskresearch, metaanalyser e.l. *Obs.*: Dette kriterium bortfalder i de tilfælde, hvor studiet indeholder handlingsanvisninger om, hvordan skole-hjem-samarbejde konkret udføres, og/eller om, hvordan der i skole-hjem-samarbejde tages højde for forældrenes forskellige forudsætninger, der vurderes specielt velegnede til at blive overført til det endelige vidensnotat.

- Forkert type studie (gælder de skandinaviske studier): Studiet er ikke et primærstudie eller metalitteratur.
- Forkert udgivelsestidspunkt: Studiet er ikke publiceret i perioden januar 2007 – januar 2017. Dog med undtagelse af studier identificeret ved hjælp af referencer og eksperter.
- Forkert land: Studiet indeholder ikke data fra OECD- eller EU-lande. Dvs. at studiet ekskluderes, hvis empirien ikke er indsamlet i et sådant land.
- Forkert uddannelsesområde: Studiet undersøger ikke aktiviteter, der finder sted i relation til grundskoleområdet.
- Forkert sprog: Studiet er ikke publiceret på dansk, norsk, svensk eller engelsk.
- Forkert scope: Studiet har ikke fokus på, hvordan det gode skole-hjem-samarbejde ser ud, og/eller hvilken betydning skole-hjem-samarbejdet har for elevernes læring, og/eller hvordan der i skole-hjem-samarbejde tages højde for forældrenes forskellige forudsætninger.

Screeningsproces

Screeningen omfattede flere trin, og hvert trin tog udgangspunkt i ovennævnte kriterier for inklusion og eksklusion:

- 1) I søgningen blev der identificeret i alt 3.005 studier. Disse studier blev screenet på baggrund af titler og eventuelle abstracts, og antallet af studier blev bragt ned til 84. Listen med de 84 studier blev sendt til ekspertgruppen (se afsnit om ekspertgruppen på side 6), der tilføjede relevant kernelitteratur. Samtidig blev der tilføjet et mindre antal studier, der blev identificeret ved hjælp af referencer fra allerede identificerede studier.
- 2) Den samlede litteraturliste blev herefter screenet på såkaldt fulltext-niveau med fokus på hele studier frem for blot på titel- og abstractniveau. I denne fase blev referencerne igen screenet for relevans med henblik på at nedbringe mængden af studier til et antal, som kunne håndteres inden for projektets ressourcemæssige rammer.
- 3) Et større antal studier blev ekskluderet efter gennemlæsning, og den anvendte litteraturliste for vidensnotatet om undervisningsdifferentiering i erhvervsuddannelserne indeholder 39 studier.

Videnskondensering

De centrale resultater og konklusioner fra de inkluderede udgivelser er blevet systematisk registreret og kondenseret med henblik på at besvare følgende spørgsmål:

- Hvad kan man lære af den internationale forskning?
- Hvad ved man fra kontekstnær skandinavisk forskning og vidensproduktion?
- Hvordan kan denne viden bringes i anvendelse?

Der blev konstrueret en analyseramme til videnskondensering af hvert inkluderet studie i vidensopsamlingen. Analyserammen udgøres af syv temaer inden for skole-hjem-samarbejde. Disse syv temaer er:

1. Skole-hjem-samarbejde vedrørende hele klassen
2. Skole-hjem-samarbejde vedrørende den enkelte elev
3. Samarbejde, der tager højde for elevernes forskellige forudsætninger og potentialer
4. Samarbejde, der tager højde for forældrenes forskellige forudsætninger
5. Skole-hjem-samarbejde, der har dokumenteret betydning for elevernes læring og/eller trivsel
6. Skolens tilgang til forældre
7. Skolens arbejde med at sætte mål/en fælles retning for skole-hjem-samarbejde.

Derefter er produktionen af det egentlige vidensgrundlag for videnspakken blevet gennemført, hvor fokus har været på formidling i en kort og anvendelsesorienteret form efter følgende principper:

- Fokus på målgruppen (læringskonsulenter og praktikere) og på lokal anvendelse af den indsamlede viden
- Fokus på en pointetrevet formidling, hvor de mest centrale og anvendelige pointer i vidensgrundlaget klart og konkret fremhæves
- Fokus på hele eller dele af omsættelige indsatser, der meningsfuldt kan bringes i spil og/eller afprøves i den lokale kontekst.

Side
5/6

Ekspertgruppe

Der har til projektet været tilknyttet en ekspertgruppe bestående af:

- Maria Ørskov Akselvoll, sociolog og ph.d., ekstern lektor, Institut for Mennesker og Teknologi (IMT), Roskilde Universitet
- Hanne Knudsen, lektor, ph.d., Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet
- Karen Ida Dannesboe, adjunkt, Danmarks institut for Pædagogik og Uddannelse (DPU), Aarhus Universitet.

Gruppen har løst tre opgaver:

- 1) Kvalificeret søgetermer
- 2) Gennemlæst listen over de udgivelser, der blev identificeret i litteratursøgningen, og tilføjet relevant kernelitteratur, som ikke allerede var fundet i søgningen
- 3) Foretaget et fagligt review af vidensnotatet på baggrund af et fastlagt skema.

Kommentering og justering af vidensnotatet

15. september sendte EVA et første udkast af vidensnotatet til kommentering i STUK. EVA har tilrettet vidensnotatet med afsæt i de modtagne kommentarer fra STUK (herunder kommentarer fra læringskonsulenter, der har indhentet kommentarer fra skoler). I arbejdet med at tilrette vidensnotatet har EVA haft særligt fokus på, hvordan vidensnotatet understøtter læringskonsulenternes arbejde og skolernes behov for viden.

Projektgruppe og samarbejdspartnere

Videnspakken er udviklet af en projektgruppe under projektledelse af chefkonsulent Mia Lange.

Designbureauet BGRAPHIC har udarbejdet den grafiske linje og stået for opsætning af vidensnotatet. Illustrationerne er udviklet af det infografiske bureau Ferdio.